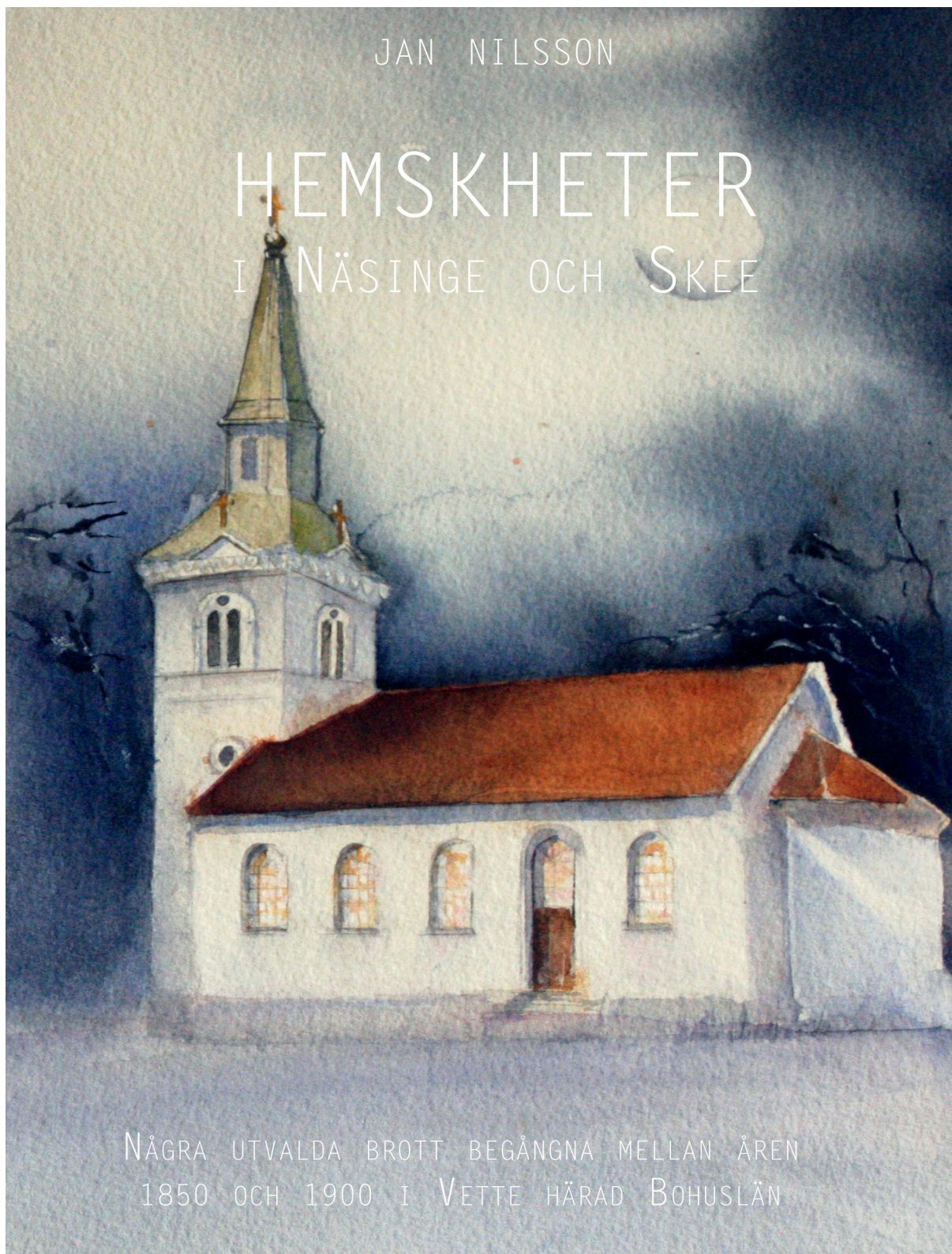

KÄLLMATERIAL

JAN NILSSON

HEMSKHETER

I NÄSINGE OCH SKEE

NÅGRA UTVALDA BROTT BEGÅNGNA MELLAN ÅREN
1850 OCH 1900 I VETTE HÄRAD BOHUSLÄN

2. BARNAMORD
BEGÅNGET: 1878
GÄRNINGSMAN: KRISTINA LARSSON, STRÖMSTAD

Utdrag ur domboken från Vette Häradsrätt.
Innehåller alla ingående handlingar i aktuellt mål.

Själva protokollsanteckningarna i domboken har vit bakgrund.

Till protokollet bilagda handlingar har grå bakgrund.

Originalhandlingarna kan till vissa delar vara svåra att tyda. Dels kan det bero på bläckfläckar, bortrivet papper eller att inbindningen av domboken gjorts så att ena kanten av en handling blivit "osynlig". Renskrift av texterna har gjorts så långt det är möjligt. Där texten ej kunnat tolkats, har ett frågetecken angetts.

Varje protokoll eller handling inleds med ett id-nr, ex. (v278495.b12480.s2469). Detta nr är ett id som används av företaget Arkiv Digital, när de katalogiserar och lägger ut materialet på internet. Du kan själv, med hjälp av detta id, söka fram aktuellt material på internet, men du måste då prenumerera på tjänsten. En sådan prenumeration kan lösas direkt på Arkiv Digitals hemsida.

Jan Nilsson

1890 den 26 September

No 47

Kronolänsman F W Benroth anmäler att hustrun Kristina Larsson här i Strömstad, gift med Skomakaren Gustaf Larsson, angifvit sig sjelf för barnamord, som hon skall föröfvat för 12 år sedan, samt att Bendroth i anledning häraf inkallat henne till HdRn denna dag, för att stånda till ansvar för sitt brott, och anhåller, att ransakning härom nu måtte företagas.

Kristina Larsson företräder vid pårop och berättar, att hon 1878 tjenade som piga hos Hemmansegaren Per Nilsson i Tveten och hans hustru Carolina Olausdotter, hos hvilken hon då innehaft tjenst att par år förut. I början af år 1878 märkte hon, att hon var hafvande tillstånd, utan att hon dock omtalade detta för någon. Vid midsommartiden födde hon barn. Per Nilssons bostad var indelad till två rum på ena gafveln samt väfkammare och kök å den andra. Väfkammaren beboddes i allmänhet icke och ingen låg der om nätterna. Emellan dagligrummet och väfkammaren var en mindre förstuga eller s.k. gång. Sdn hade sin sängplats i dagligrummet i ensam bädd. Der låg jemväl hela Per Nilssons familj, som, utom makarna, bestod af tre barn, hvaraf det äldsta, en son, var 18 år. Dräng hade icke Per Nilsson och icke någon annan piga än sdn. Samma dag barnet föddes, kände den tilltalade sig sjuk på morgonen och blef då tillsagd af sin matmoder Carolina Olausdotter att gå in i väfkammaren och lägga sig. Den tilltalade minnes att hon omkring sex månaders tid varit utan sin reglering och äfven kändt, att fostret hade lif. Under vistandet i väfkammaren påkom barnsörden vid middagstiden oförmodadt, och då barnet var födt, kastade den tilltalade hastigt ett kläde öfver barnet, hvilket hon icke hörde skrika och vet icke heller om det var vid lif. Den tilltalade stannade qvar i väfkammaren hela dagen, utan att någon besökte henne, och då qvällen kom, bar hon bort fostret och kastade det i en förbirinnade bäck, inviradt i en linnetrasa. Hon säger sig icke veta huru hon blef skild från fostret samt att "efterbörd och allt kom på en gång". Vid ifrågavarande tid var den tilltalade 21 år gammal och hade icke intagit fosterfördrifvande medel. Den tilltalade har sedermera före sitt giftermål med skomakaren Larsson fått ytterligare ett oäkta barn. Detta befanns vara dödfödt, hvadan undersökning om dödsorsaken i laga ordning skedde, hvarigenom ytterligare bekräftades, att detta barn vid födslen saknat lif. De kläder han begagnade, då hon i Tveten födde sitt nu ifrågavarande barn, tvättade hon sedermera noga för att rengöra dem från blodfläckar. Dagen efter barnsörden var hon visserligen svag, men deltog ändå i de vanliga hussysslor. Sedan den tilltalade flyttat från Tveten, begaf hon sig åter dit efter några års förlopp för att utforska, om hon kunde återfinna något af sitt utkastade foster, hvilket dock icke lyckades. Hon har nu i fem år varit gift med Skomakaren Gustaf Larsson här i staden och har i äktenskap med honom födt fyra lefvande barn, hvarf dock två numera äro döda. Den tilltalade säger sig djupt ångra sin gerning, som hon omtalat för pastor Silbom här i staden och äfven för åklagaren.

Åklagaren säger, att han, för att vittna i målet, till tinget inkallat den tilltalades förra matmoder, numera enkan Carolina Olausdotter i Tveten, hvilken, tillstädes och ojäfvig befunden, efter aflagd ed och varning för dess missbruk, höres och berättar, att den tilltalade tjenade hos vt och dess numera aflidne man Per Nilsson åren 1876, 1877 och 1878. Huruvida den tilltalade då hade någon fästman, vet icke vt, som dock säger sig minnas, att den tilltalade en och annan dag var sjuk, men huruvida hon den för barnsörden uppgifna tiden var sjukare än vanligt kan vt nu icke erinra sig. Den tilltalade hade sin sängplats i samma rum som vt, hennes man och barn och ehuru vt vid den tiden var 43 år gammal och sjelf varit gift i flera år, märkte vt icke något ovanligt med den tilltalade och hade icke den minsta aning derom att hon varit hafvande eller födt barn, Icke heller märkte vt några

blodfläckar vare sig på den tilltalades kläder eller annorstädes vid den til då barnet skall hafva blifvit födt, hvadan vt således icke vet något som kan gifva ringaste stöd för hvad den tilltalade om ifrågavarande sak berättat.

Berättelsen, ur protokollet upprepadt, vidhålles af vt, som fordrar ersättning för 16 kilometers resa till tinget och åter, Vt tillerkändes i sådant afseende 1 krona och 50 öre i dag-traktamente samt derjemte skjutspenningar för en häst fram och åter från vts hemvist till tingsstället att till vt utbetalas af allmänna medel.

Något vidare förekommer icke.

Beslut

HdRn utställer saken till vidare handläggning å den dag under tinget, hvilken framdeles såsom den sista varder bestämd, då den tilltalade vid hemtningsäfventyr skall iakttaga inställelse inför Rätten jemte Åklagaren, som då bör vara försedd med den tilltalades prestbevis och den vidare bevisning, hvarpå möjligen kan finna tillgång.

Forts Se Nr 57.

v281433.b7260

1890 den 5 November

No 57

Till följd af HdRns beslut under No 47 härofvän i domnboken företages denna dag till vidare handläggning då förekomna ransakningsmålet angående Kronolänsman F W Bendroths åtal mot Hustrun Kristina Larsson i Strömstad för barnamord, och tillstädekommer i åklagarens närvaro Kristina Larsson presonligen.

Såsom vid förra ransakningentillfället utvisas menigheten ur tingssalen, hvarefter protokollet för ransakningen läses och lemnas utan anmärkning.

Den tilltalade yttrat, på frågor, att hon nog hade tänkt att dölja sitt hafvandeskapstillstånd, men att de tankarna sist icke kommo för henne den dag hon blef sjuk. Hon kände illamående som sedan visade sig vara början till barnsördsplågorna redan på morgonen, men stannade ändå qvar i dagligrummet ett par timmar stundtals liggade i sin vanliga bädd, och hade hennes matmoder, förut hörda enkan Carolina Olsdotter från Tvetane gått henne till mötes med välvilja och uppmanade henne till bekännelse, hade hon säkerligen omtalat allt, men istället tillsade Carolina Olsdotter den tilltalade, att gå ut i väfkammaren och lägga sig, emedan till Tveten väntades en sömmerska, som jemväl kom samma dag. Ehuru den tilltalade, såsom hon nämnt, känt sig sjuk, förstod hon dock icke att sjukdomen föranleddes af den väntade barnsörden, men då hon kom in i väfkammaren, blef hon så "konstig", att hon ej visste till sig förrän barnet var födt. Hon tror icke, att barnet vid födelsen lefde, ty hon hörde det hvarken skrika eller såg det röra sig. Hon lade barnet bredvid sig och "kastade en snuta öfver barnet". Fjorton dagar före barnsörden hade den tilltalade förtärt fosforen af 20 tändstickor i afsigt att döda sitt foster, men om fostret häraf dödades förstår icke den tilltade, som påstår, att hon sjelf icke kände något illamående af fosfor. Den tilltalade tror att Carolina Olsdotter misstänkte den tilltalades hafvandeskap, ty omkring en månad före barnets födelse yttrade hon till den tilltalade, att rykte gick derom, att hon var i hafvande tillstånd och härpå gaf den tilltalade icke något svar. På

aftonen den dag barnet föddes kom Carolina Olsdotter in till den tilltalade, som då låg på golfvet på sin vanliga sängkläder, hvilka hon medtagit från dagligrummet. Carolina Olsdotter stannade helt kort i väfkammaren och observerade icke fostret, som låg under några kläder invid den tilltalade. Ett par dagar derefter blef den tilltalade "liksom ursinnig" och hade då tänkt att omtala hvad som skett, men som hon blef bemött med ovänlighet och hårdhet af Carolina Olsdotter, teg hon stilla, och något tal om barnsörden blef icke af hvarken den dagen eller sedermera. Att den tilltalades husbonde Per Nilsson eller något af hans barn hade aning om rätta förhållandet, tror icke den tilltalade, emedan ingen af dem antydde något derom.

Åklagaren yttrar, att som den tilltalade icke sjelf medgifver eller säger sig veta, hruvida hennes ifrågavarande foster hade lif, då det föddes, och åklagaren omöjligen kan föreb-ringa någon bevisning härom, så torde åtalade brottet vara preskriberadt, hvadan åklagaren icke heller anser sig kunna framställa något yrkande, utan öfverlemnar målet i befintligt skick till pröfning.

Den tilltalades prestbevis ingifves och har följande lydelse:

"Prestbetyg för Skomakaren Gustaf etc Litt G

v281433.b7320

No 57 Litt G

Prestbetyg för Skomakaren Gustaf Gomer Larssons hustru Naemi Kristina Larsson född Karlsdotter

Utvisar:

Född i Näsinge d 13 Januari 1856 (femtiosex)

Föräldrarne okända, troligen döda.

Hustru till Skom. Gustaf Larsson i Strömstad 1 rote nr 42.

Eger tillträde till Herrens Nattvard.

Har ej förut varit för brott tilltalad.

Eger medborgerl, förtroende.

Har försvarlig innanläsnings och kristendoms-kunskap.

Parterna tillsägas taga afträde, medan HdRn beslutar följande i deras närvaro afsagda

Utslag

Med anledning af hvad i målet förekommit finner HdRn skäligt utställa ransakningen till vidare handläggning andra rättegångsdagen af nästa lagtima ting i häradet, då den tilltalade vid äfventyr af hemtning skall åter härstädes möta jemte åklagaren, som då bör vara försedd med bevis, att han till hörande inkallat aflidne Per Nilssons i Tveten barn och den sömmerska som enligt den tilltalades uppgift skall ankommit till Tveten den dag hennes ifrågavarande barnsböd skall hafva egt rum, äfvensom andra, möjligen tillgängliga vittnen, hvarjemte åklagaren bör anskaffa och förete vederbörande läkares bevis angående den tilltalades sinnesbeskaffenhet.

Sedan alla mål och ärenden vunnit handläggning på sätt denna dombok och de särskilda protokollen utvisa, aflyses tinget och Rättens ledamöter åtskiljas klockan 4 e.m.

Som ofvan På Häradsrättens vägnar

F D Carlborg

v281434.b1290

1891 den 4 Februari

No 44

Jemlikt HdRns beslut under No 57 i domboken för sistlidne ting företages till fortsatt handläggning det till denna rättegångsdag hänskjutna ransakningsmålet emellan Kronolänsman F W Bendroth och hustrun Christina Larsson i Strömstad angående ansvar för barnamord, och inställer sig härvid i åklagarens närvaro Christina Larsson personligen. Sedan såsom förut tingsmenigheten ut visats, uppläses förra protokollet i målet och lemnas utan anmärkning, hvarefter åklagaren ingifver ett så lydande

“Prestbetyg för etc

Litt A

v281434.b1320

No 44 Litt A

Prestbetyg överensstämmer med det i No 57 ovan

dels ock följande utlåtande:

“Uti skrifvelse etc

Litt B

v281434.b1370

No 44 Litt B

Uti skrifvelse af den 5 Januari har på grund af Wette Häradsrätts beslut allmänne åklagaren härstädes anmodat undertecknad att afgifav utlåtande angående för barnamord tilltalade, på fri fot vistande Hustru Naemi Kristina Larssons från Strömstad sinnesbeskaffenhet.

Af tilltalade Naemi Kristina Larssons egen berättelse, hvilken hon vid upprepade besök hos mig vidhållit, framgår följande: Såsom äfven synes af företedt prestbetyg, är hon född den 13 Januari 1856, har försvarlig kristendoms-kunskap och eger medborgerligt förtroende. Sedan fem år är hon gift med skomakaren härstädes Gustaf Larsson. Af hennes föräldrar nu döda. hennes syskon, en syster och tre halfsyskon, som af andra anhöriga har ingfen lidit af sinnessjukdom, fallandesot (epilepsi) eller annan nervsjukdom. Sjelf var hon alltid under sin barndom och uppvexttid frisk samt var både fysiskt och psykiskt godt utvecklad, i det hon alltid haft goda kroppskrafter och godt förstånd. Ehuru hon fått ringa undervisning, hade hon lärt sig läsa ganska bra, men ej skrifva. Då hon vid femton års ålder ingick i pubertetsåldern, inträdde ingen förändring i karaktär eller helso-tillstånd. Ej har hon någon missbildning och aldrig har hon genom fall, stöt eller misshandel fått någon skada å hufvudet; ej genomgått några kraftnedsättande sjukdomar; ej försvagat sig med onani eller utsväfvande levnadssätt samt aldrig lidit af sinnessjukdom, kramp, lamhet, fallandesot eller annan nervsjukdom, syfilis eller yttre skada. Ej har hon förut begått eller varit tilltalad för brottslig handling.

För omkring tretton år sedan hade hon blifvit hafvande. Uder detta hafvandenskap hade hon i förtviflan öfver den skam och vanära, som skulle drabba henne, ofta tänkt på att vid födelsen taga fostret afdaga och undangömma det och hade dessa tankar blifvit beslut, då vid förlossningen omständigheterna för undgående af upptäckt varit serdeles gynnsamma, samt hon ej hade anledning tro att någon kände hennes tillstånd. Hon hade då framfödt ett, som tror ofullgånget men lefvande barn, hvilket hon, utan att se efer om det lefde eller ej, lagt under en kudde och sedermera bortskaffat och

undangömt såväl det då döda barnet som efterbörden. En gång hade hon genom att intaga från tändstickor tagen fosfor under hafvandeskapet försökt åstadkomma fosterfördrifning, men hade det ej lyckats. Såväl vid brottets begående som sedan säger hon sig hafva insett handlingens brottslighet och ånger hade genast inställt sig. Denna ånger och deraf orsakad ängslan och oro hade blifvit så svår, att hon ej fick någon ro därför och till och med två år senare en gång drefs att försöka uppsöka fostret, men hade detta ej lyckats. Då hon af ånger öfver brottet på senare åren ej fick ro hvarken natt eller dag, utan led af sömnlöshet, nervositet, ständig oro och ängslan, beslöt hon att omtala sin brottslighet och angifva sig sjelf till åtal. Genom att utstå det straff, hon möjligen kunde ådömas, hoppades hon få tröst och ro. Efter sin angifvelse säger hon sig nu vara mycket lugnare och i allmänhet må bättre, hvilket äfven kan iakttagas af mig, som sett henne äfven före angifvelsen. Efter brottets begående har hon fått två oäkta samt inom sitt äktenskap fyra barn och har hon aldrig velat göra något af dessa barn, hvarken vid födseln eller senare något ondt.

Vid undersökningen af den tilltalade iakttages följande: Hon är af normal kroppsutveckling, dock ganska mager. Å hufvudet och hjernskålen samt bål och lemmar iakttages intet abnormt. Hennes utseende och sätt att skicka sig antyder ej sunnessjukdom. Ansigtstuttycket lugnt något dystert, hon är renlig och lät vara arbetsam och sköta sina göromål i hemmet. Sömnens har på grund af oro och ånger öfver brottet ofta varit dålig och orolig, men är på sista tiden bättre. Temperatur och blodomlopp normala. Från andnings-, matsmältnings-, köns- och rörelse-organen intet att anmärka med undantag af att symptom af magkatarr förefinnas. Hon är mager och blodfattig. Lynnet är mildt och fogligt utom vid påkommande ängslan, då hon stundom lär vara något retligt.

Sinnesstämningen stundom orolig, nedstämd och någon gång ångestfull. På sista tiden dock mindre. Annars normal. Inga drifter till själfmord, anfall eller förstörelse. Ej förvänd eller ökad könsdrift. Uppmärksamheten är normal och uppfattningen klar och redig. Sinnesorganen normala; ej hallucinationer eller illusioner. Minnet på sista åren sämre, dock rätt godt. Tankeverksamhet normalt; klart, tydligt och redigt gör hon reda för sig. Besvarar fullt redigt alla frågor. Talet såväl hvad beträffar röst, uttal och artikulation normalt. Rörelserna normala. Så äfven pupillerna rörlighet. Inga anmärkningsvärda darrningar, ej kramp eller förlamning och inga tvångsrörelser. Då jag, innan hon blifvit åtalad, flera gånger sett henne, kan jag tydligt iakttaga, att hon nu ser lugnare och mindre sorgsen ut samt i allmänhet förefaller friskare.

På grund af hvad vid denna undersökning förekommit afgifves det

Utlåtande

att tilltalade Hustru Naemi Kristina Larsson, då af undersökningen blott framgår, att hon är något nervös och stundom af orolig och dyster sinnesstämning, hvilket allt kan hafva framkallata af ånger öfver brottet, men i öfrigt intet antyder sinnessjukdom, nu eger förståndets fulla bruk och har förmåga att sina handlingar fritt bestämma och deras följder bedöma, hvilket på heder och samvete härmed intygas.

Strömstad den 2 Februari 1891
Oskar Johansson
Stadsläkare

Den tilltalade upplyser angående sina lefnadsomständigheter, utöfver hvad som finnes upptaget i prestbeviset, att hennes föräldrar, hvilka numera äro aflidna, hette Carl Magnus Pettersson och Anna Maria Nilsson samt varit bosatta på Sandåker i Näsinge socken. De hade varit i tämligen goda ekonomiska omständigheter. Den tilltalade, som vid 9 års ålder fick styfmoder, lemnade derefter hemmet och flyttade till en faster. Vid 15 års ålder hade den tilltalade konfirmerats. Hos fastern hade den tilltalade varit i ett år. Sedan hade hon tagit tjänst i Kasen. Den tilltalade kunde läsa tryckt stil, men var icke skrifkundig. Hon och hennes man åtnjöta numera till sitt uppehälle understöd från kommunen.

Åklagaren begär vittnesförhör med inkallade Carolina Olausdotter och Otto Persson från Tveten, hustru Hilma Persdotter från Hälle samt Mejeripigan Johanna Olausdotter i Näsinge och drängen Ludvig Gustafsson i Walbäck, hvilka äro tillstädes.

Af vittnena har Carolina Olausdotter förut afhörts på ed i målet och erinras derför om vigten och förbindelsen af nämnda ed, men öfriga vittnen få, då jäf ej förekommer, aflägga ed, varnas jemte Carolina Olausdotter för dess missbruk och berätta vis särskilda förhör:

1. Carolina Olausdotter: att vt på eden vidhåller sin förut i målet aflagda, nu åter för vt upprepade berättelse; och förklarar vt, att vt icke märkt, att den tilltalade varit hafvande och att vt ej heller af henne fått kännedom om hennes tillstånd.

2. Otto Persson: att vt, som är född den 21 September 1868 icke ens känner den tilltalade, och att vt icke hört något angående målet, förrän vts moder Carolina Olausdotter instämmts såsom vittne deri.

3. Hilma Persdotter: att vt, som är född den 21 Dec 1864, visserligen känner den tilltalade, men att vt, som den tid den tilltalade tjänade hos Carolina Olausdotter, var så ung, att vt icke förstod sig på, om den tilltalade varit hafvande, derför icke kan intyga något vidare derom, än att vt vill minnas, att rykte gick derom, att den tilltalade varit fruktsam. Vt kommer ihåg, att den tilltalade emellanåt varit sjuk.

4. Johanna Olausdotter: att allmänt rykte gick derom, att den tilltalade varit hafvande den tid hon tjänade hos Carolina Olausdotter, men ryktet förmälde icke, hvar den tilltalade förgjort sitt foster. Vt, som kom i tjänst hos Carolina Olausdotter efter den tilltalade, hade ej märkt henne vara hafvande. Under den tid, vt tjänade hos Carolina Olausdotter, hade vt icke hört något yttrande från henne eller någon af hennes anhöriga derom, att den tilltalade varit hafvande; och

5. Ludvig Gustafsson: att vt, som är 28 år gammal, icke sett den tilltalade vara hafvande den tid hon tjänade hos Carolina Olausdotter. Vt känner icke ens den tilltalade.

Upprepadt och vidkändt.

Af vittnena begära Carolina Olausdotter efter 16 kilometer, Otto Persson efter lika väg, Ludvig Gustafsson efter 15 kilometer och Hilma Persdotter efter 25 kilometer hit godtgörelse för inställelsen, i hvilket afseende dem tillerkännas förskottsvis af allmänna medel 1 Kr 50 öre hvar i dagtraktamente för en i vittnesärendet tillsatt dag samt dessutom reseersättning enligt Lagen den 4 Juni 1886.

Den tilltalade upplyser, på frågor, att hon icke begifvit sig in i ifrågavarande väfkam-

maren, om icke hon dertill anmodats af Carolina Olausdotter. Det var ej hennes mening att söka den i hemlighet framfödda fostret. Efter det hon, på sätt hon uppgifvit, förgjort sitt foster, hade hon såsom i läkarens utlåtande omnämnts framfödt två oäkta barn. Åklagaren och den tilltalade öfverlemnade härmed målet till afgörande.

Efter enskild öfverläggning meddelas följande, offentligen afkunnade

Utslag

Ehuru den tilltalade bekänt, att hon ifrågakomna dagen, sedan hon uppå anmodan af sin matmoder inställt sig i dennes väfkammare, derstädes framfödt ett foster, hvilket hon tror hafva varit ofullgånget och ej märkt hafva lif, samt att hon derefter lagt fostret i en bäck för att förgöra det; likväl och som den tilltalade icke sökt enslighet för att framföda fostret, samt vid sådant förhållande, jemlikt 14 Kap 25§ Strafflagen enligt lydelsen den 20 Juni 1890, å brottet kunnat följa högst straffarbete i 6 månader och straffet, då brottet icke blifvit åtaladt inom den i 5 Kap 14§ samma lag stadgade tid, är förfallet, finner HdRn, att den tilltalade icke kan till något ansvar i målet fällas, men förklaras emmelrtid, att hvad af almäna medel förskjutits eller kommer att förskjutas till de i målet afhörde vittnen icke skall till statsverket återgäldas.

(Besvärshänvisning meddelad)

Åklagaren och den tilltalade tillkännagifver, att de äro med utslaget nöjda.